SATSЬJALDЬ
CЬƢЬS
3 kynde ʙir cьƣadь

QAZAƢЬSTAN
Kyn cьƣьs Oʙьlьstьq Partьja, Keŋes kəmijtetteri men Kəsipciler Keŋesi çana Semej qalalьq Partьja keŋes kəmijtetteriniŋ kəzeti

14-ƏPIREL 1932-ÇЬL № 9 (97)

Ortalьq, ɵlkelik oʙьlьstьq partьja kəmijtetteriniŋ qavlьsьn

Ər ʙir qalqozcь tolьq uƣьnatьn ʙolsьn

Qalqoz malьn ьqtьjarsьz ortaqtastьruvcьlar ajavsьz çavapqa tartьlsьn.

Otьrьqcьlanatьn qalqozdarda egisti ujьmdastьra ʙiliŋder

Qazaƣьstanda kɵcʙeli, cala kɵcpeli eŋʙekci qazaq elin otьrьqcьlandьruv çɵninde 3 çьldan ʙeri çosparlь çumьstar çyrgizilip otьr. Avьl caruvacьlьƣьnda otьrьqcьlandьruv çumьsьnьŋ ʙastь mindeti ʙьtьrap otьrƣanusaq avьldardьŋ ʙastarьn qosьp, pəsəlke ireti men ʙir çerge ujьmdastьruv; sol avdannьŋ caruvacьlьq ьŋƣajьna, ʙet alьsьna qaraj egin caruvacьlьƣьnьŋ pajdalь tyrde damuvьn, ʙolmasa mal caruvacьlьƣьn ɵrkenderyvdi ujьmdastьruv; otьrьqcьlrnatьn qalqozdarƣa ujьmdastьruv-teqnijke çaƣьnan ʙascьlьqtь kycejtip, memleketten qarьz kɵmek ʙosatuv, ʙul ajtьlƣan-qalqozdardь ujьstьruv, caruvacьlьq çaƣьnan sajasьj çaƣьnan nьƣajtvdьŋ kycti tiregi ʙolmaq.

Dəl kəzirgi vaqьtta çalpь çumьstьŋ taravь avьl caruvacьlьq, əlevmet mədenijeti, çəne qurьlьs caralarьnьŋ icinde otьrьqcьlanatьn qalqozdarƣa **egis navqanьn ɵtkizyvde ujьmdastьruv teqnijke çaƣьnan ʙascьlьq etyv, ɵndiris kɵmegin kɵrsetyv**-asa tьƣьz mindet ʙolьp otьr.

Otьrьqcьlanatьn qalqozdar ʙizdiŋ memleket kɵmegi çəne ujьmdasqan ʙascьlьqtьŋ negizi men ɵzderiniŋ əlevmettik turmьs çaƣdajlarьn tyʙirinen qajta quratьn ʙoluvь kerek; egincilik caruvasьnda ʙolsьn, mal caruvasьn ɵsiryvde ʙolsьn mədenij-kyrdeli caruva quruvdьŋ ədisterin yjrenip caruvacьlьqtarьn qajta quruvlarь kerek.

Bul çɵnde ʙarlьq çumьstьŋ tyjini-otьrьqcьlanatьn qalqozdardьŋ çazƣь egis çosparьn orьndavьna ʙajlanьstь. Ujtkeni ʙul çumьs ʙarlьq çyrgizilgen caralardьŋ qandaj əseri ʙolƣandьƣьn ajьrmaq, otьrьqcьlanatьn qalqozdardьŋ çaŋa ornalasqan çerine ʙelgili negiz salmaq, olardь-ujьstьruv-caruvacьlьq çaƣьnan nьƣajtuv caralarьnьŋ nətijçesin kycejtʙek.

Bizdiŋ oʙьlьsta 1932-çьlь otьrьqcьlandьruv çumьsьna tartьlatьndar 75 mьŋ 270 caruva; Munьŋ icinen avьl caruvacьlьq negizinde (qalqozcьlar) 75 mьŋ 760 caruva, ɵndiris orьndarьmьzda turƣьlьqtь çumьsь kyci iretinde 17 mьŋ 510 caruva. 75 mьŋ 760 caruvanьŋ 31 mьŋ 400 caruva çɵninde ʙarlьq caralar qoldanьlьp, olardь çaŋa orьnƣa pəsəlke çɵni men ornalastьruv çumьsь ʙir çola ajaqtalmaq.

Otьrьqcьlanatьn qalqozdar 271 mьŋ 500 kektir egin salmьq. 620 mьŋ 240 somnьŋ avьl caruvacьlьq sajmandarьn ajьrьqca çeŋildik ireti men qarьzƣa almaq. Bьjьlƣь çьlьnda zədetke tɵlev den ʙosatьlьp, qarьzdь 4-5 çьldьŋ icinde tɵlep ʙitirmek.

Otьrьqcьlanatьn qalqozdardьŋ ʙьjьlƣь çьlьnda egis kɵlemi kɵp ulƣajuvьna çoʙa ʙolƣandьqtan ʙularƣa memleket tarapьnan tuqьm qarьzьn ylestirgende eŋ aldь men ɵz icterindegi kycterin tolьq iske asьrƣan qalqozdardь qamsьz etyv kerek.

Oʙьlьstьq qalqoz sajoz çəne onьŋ çergilikti orьndarь otьrьqcьlanatьn qalqozdardьŋ egiske dajьndьƣьn tekseryvdi çedel ujьmdastьratьn ʙoluvь kerek. Agiroteqnijke caralarьn kycejtip, eŋʙek ujьmdastьruv qьzmetcilerine ʙolьsuv, yjretyv otьrьqcьlanatьn qalqozdьŋ egincilik ədisin nacar ʙiletindigi, dala caruvasьna mamandar dajьndavdьŋ qamsьz etilmevi, esep qьzmetcileriniŋ azdьƣь taƣь taƣьlarь esten cьƣarьlmavь kerek.

Oʙьlьstьq çer ʙɵlimi onьŋ çergilikti orьndarь çer partьjalarь çer kɵrsetyv çumьsьn qьzuv çyrgizip, otьrьqcьlanatьn qalqozdar ʙolacaqta turƣьlьqtь ornalasatьn çeri men ʙajlanьstьrьp egis çumьsьn ujьstьratьndaj ʙoluvlarьna zer saluvь kerek. Mine ʙulardьn çaŋa ornalasatьn çerinde caruvacьlьƣьn nьƣajtuvdь qamsьz etʙek.

Avьl caruvacьlьq çaʙdьqtav ornь men memleket ʙənkesi məcijne men çaʙdьqtav çɵnindegi ʙeriletin çeŋildikterdi keŋ tyrde tysindiryvleri kerek. Sol arqalь qalqozcьlar arasьnda məcijne çəne ʙasqa avьl caruvacьlьq sajmandarьn tez aluvƣa qьzьqtьrarlьq çaƣdaj tuvƣьzuv kerek.

Otьrьqcьlanatьn avdandarda 9 m. ьs. 16 mecijne cɵp ьstansalarь ʙar. Bular otьrьqcь ʙolatьn qalqozdarƣa əgiranomdьq ɵndiris çɵninde ʙascьlьq etyvde çɵn kɵmek kɵrsetyvde çetekci ʙoluvlarь kerek. m. ь. ьs men məcijne cɵp ьstansalarьnьŋ derektirleri nьƣajьp çetʙegen, qazaq qalqozdarьna tetikti negiz çasavdьŋ maŋьzьn ʙaƣalamavcьlar men mьqtap kyresyvleri kerek. Al oʙьlьstьq tьraktьr çəne cɵp ortalьƣь ʙul məselege erekce kɵŋil ʙɵlyvleri kerek.

Otьrьqcьlanatьn qalqozdarda ʙьjьlƣь çьlьnda 234 qalqoz tavar permisi ʙolƣalь otьr. Mundaƣь ʙarlьq mal sanь 64 mьŋ 850 ʙas. Bul permilerdi ʙьjьlƣь çazƣь egis navqanьnda asьl cɵp, tyrli cɵp tamьrlarьn egyv çolь men kyrdeli azьqtan qamsьz etyvimiz kerek. Bul ycin avьl caruvacьlьq qarьzьn durьstap pajdalanuv kerek. Mal caruvacьlьƣьnьŋ taʙar permilerin ujьmdasuv caruvacьlьq çaƣьnan nьƣajtuv, ortalьq partьja kəmijtetiniŋ 26 marttaƣь qavlьsьn otьrьqcь ʙolatьn qalqozcьlar arasьna keŋ tyrde tysindirip, olardьŋ ʙudan ʙьlaj ulƣajьp ɵsyvine negiz saluv, istelgen qatelikterdi tyzev otьrьqcьlandьuv iretinde memleketten ʙerilgen kɵmekti keŋ tyrde pajdalanuv negizi men osьlardь iske asьruv-otьrьqcьlanatьn avdandardaƣь partьja-keŋes orьndarь men qalqoz ujьmdarьnьŋ ʙastь mindetteri ʙoluv kerek.

Sapqozdar, orьs qalqozdarь, kɵrci avdandar otьrьqcьlanatьn qalqozdardь qamqorlьqqa alьp egiske dajьndaluvda egis çumьsьnda olarƣa kɵmek kɵrsetyvleri kerek.

Otьrьqcьlanatьn avdandardaƣь qalьŋ qalqozcьlar kəsip, kəmsamol ujьmdarьnan kerekti kɵmekti taƣь aluvlarь kerek.

(Birijgədi çiʙervv egis uvaqьtьnda ʙirijgədiler ɵndiris kɵmegin kɵrsetyv, sajman tyzev taƣь taƣьlar.)

Den savlьq, oquv-aƣartuv orьndarь kəperetipter egiske mədenijet-turmьs çaƣьnan qьzmet kɵrsetyv çaƣьn ujьmdastьruvlarь kerek. Bul caralardь avьl caruvacьlьƣь men qurьlьstьn çumьstarьnьŋ aldaƣь dəvirlerine ʙajlanьstьra otьruv kerek.

Mal sapqozdarьnьŋ ylgili

Bolьp cьƣuvь- egis çosparьn tolьq orьndavlarьna mecev qalqozdarƣa kɵmek kɵrsetyvlerine ʙajlanьstь

Mal sapqozdarьnьŋ egiz dajьndьƣь keŋildegidej çyrsin

Kyn cьƣьs Qazaƣьstan oʙьlьsьnda, aldь 3-4 çьl, artь 2-3 çьldan ʙeri ujьmdasqan 17 çerde satsьjaldь caruvacьlьq sapqozdarь ʙar. Bul sapqozdarda osь kyni 142 mьŋ 982 ʙas iri qara ʙar. Bulardь tyrge ʙɵlgende: 8024 iri çьlqь, 2167 tyje, 2041 ɵgiz, 132 mьŋ 181 tujaq sьjьr, qaj sapqozda ʙolsada ʙьjьlƣь qьstan maldarь kyjli cьqtь. Mal caruvacьlьƣьna, sapqozdardьŋ ʙascьlьƣь keŋildegidej ʙoldь.

Maldьŋ sanь men ʙirge sapasьn arttьruvƣa çergilikti orьndardaƣь partьja, kəmsamol, sajoz myceleri men mədenij-turmьstarь çumьscьlarьnьŋ kɵz qarastarь çəne ɵzderiniŋ kəzirgi ʙette çaqsь devge ʙoladь. Çalƣьz ƣana mal caruvacьlьƣь emes, satsьjaldьq mal caruvacьlьƣьnьŋ ɵsimin ulƣajtьp, caruvacьlьq turmьsьn oŋdavƣa, sapqozcьlar ʙelsendi tyrde kirisyvde. Əsirese 3-ʙalceʙektik egiske dajьndьq çumьsь keŋildegidej çyrip keledi. Bulardьŋ ʙьjьlƣь egiste salmaqcь ʙolьp otьrƣan eginderiniŋ çosparь: 20 mьŋ 124 kektir. Egistik tuqьm qorьnьŋ ʙaqьlav sьjpьrь: 19 mьŋ 932 sentiner. Budan 20-martqa cejin, sapqozcьlardьŋ ɵz tustarьnan dajьndalƣanь 776 sentiner, ykimet orьnьnan ʙeriletin tuqьm qorьn 17 mьŋ 134 sentiner edi. Kəzirde (20 martqa cejin) alƣanь 9379 sentiner. jakij orta esep pen alƣanda 47,1 pursent.

Bir nece sapqozdardan ʙul kyngə dejin çerdiŋ calƣajlьƣьnan tolьq məlimet tysʙej otьr. Sapqozdardьŋ ʙərindede ɵndiris çosparь çasalьp ʙitip otьr. Egiske kerekti soqa-sajman men kɵlik kycterin en sapqozdar qamtamasьz ʙolьp otьr. Qajta sapqozdarda sajman men kɵliktiŋ artьp qalatьndьƣь ʙar.

Əsirese egis dajьndьƣьna cuƣьl kirisip, yzdik cьqqan tuqьm qorьn tolьƣь men 100 % orьndap otьrƣan kɵkʙekti avdanьndaƣь sapqozdar mьjsalь: „cilik," „kəmenterin," „qaraƣandь kɵl," „kirasьn," „ьskatoʙot,"„ʙalceʙek„ attь sapqozdar tuqьm qorь caruvacьlьq sajman, kɵlik kycterin tolьq dajьndap egiske ʙalceʙektik qarqьn men kirisip otьr.

Kɵktemdegi 3-ʙalceʙektik egiske qarqьn ʙere almaj cegencektep, ker tarьtʙalьqqa salьnьp otьrƣan Qarqaralь avdanьndaƣь „ʙalqlь kɵl" sapqozь: ʙul sapqoz əli kynge dejin ʙir qadaqta tuqьm dajьndaƣan çoq. Egiske ekpin men kirise almaj otьrƣan çalƣьz ʙul emes, „ʙalaʙaj" sapqozьda tuqьm çosparьnьŋ 7,9 % tin orьndap otьr. Bulardan ʙasqa sapqozdardьŋ egiske dajьndьƣь kyn sanap ɵsyyde. Egis navqanьndaƣь egin ajdajtьn soqacь ʙirijgədilerge ʙerilgen kyndik mɵlcer 3-4 gektir çьrtьp cьƣuv. Mine osь mɵlcermen qalmaj yzdiksiz ajdaƣanda qaj sapqoz ʙolsada, ykimet pen partьjanьŋ uranьn is çyzine asьrьp 15 kynniŋ icinde ʙarlьq egiske çosparьn orьndap cьƣьp, ʙasqa sajasьj caruvacьlьq navqandarƣa kirisʙek.

Kyn cьƣьs oʙьlьsьndaƣь satsьjaldь mal caruvacьlьq sapqozdarьnьŋ ʙьjьl cappaq cɵp çosparь 347 mьŋ 780 gektir edi. Biraq ʙul caʙuv çosparь əli ʙekigen çoq. Egis çumьsь ʙitisi menen cɵp caʙuv navqanьna kirispek, Maldьŋ sanь men ʙirge kytimin arьttьruvƣa maldьŋ çemin erte ʙastan qamtamasьz etyvge sapqozcьlar çumla at salsьn.

Tilevʙaj ulь t.

9975 gektir el qorƣav egisi tolьƣь men orьndalsьn.

3-ʙalceʙektik egis 5 çьldьq çospardь 4 çьlda orьndavda eŋ ʙirinci orьn aladь. Qazirgi uvaqьta ʙykil partьja ujьmь çalpь eŋʙekciler çurtcьlьƣь ʙul mindeti 100 pursent orьndap cьƣuvƣa tygel ujьmdastьrьlьp otьr.

Asoʙьjaqьm ujьmь kɵpcilikti qoƣam ujьmьnьŋ ʙiri ʙolƣandьqtan 3-ʙalceʙektik egisten tьsqarь qalmaj qazaƣьstandьq ortalьq asoʙьjaqьm keŋesi 42000 gektir el qorƣav eginin saluv çosparьn qaʙьl etip, ʙudan kyn cьƣьs qazaƣьstan oʙьlьsьndaƣь asoʙьjaqьm ujьmьna 9975 gektirdi mindettendirip otьr. Bul çospar avdandьq asoʙьjaqьm keŋesterinde ʙɵlinip çiʙerildi. Biraq osь kynge dejin olardьŋ ʙul çɵnde ne istep çatqandьƣь ʙelgisiz, tek qana kyrcim, ʙesqaraƣaj, ertis avdandarьna ʙerilgen çospardь qaʙьl etkendikterin telegiram arqьlь qaʙarlandьrьp otьr. Bul məlьmetterge qaraƣanda asoʙьjaqьmnьŋ avdandьq keŋesteriniŋ ʙul çumьsqa ic ʙir qarqьn ʙermej çosprlь eginniŋ orьndalmaj qaluv qavpь tuvьp otьr.

Egisti saluvƣa kirisyv mezgili ne az aq kyn qaldь. sondьqtan ʙul çumьsqa cuƣьl kirisyv etə qaçet. Avdandьq asoʙьjaqьm keŋesteri ʙerilgen çospardь tez arada avьl qalqoz ujalarьna çetkizip el qorƣav kektirine çetkilikti tuqьm qorьn ujmdastьra ʙiledi. Salьnatьn tuqьm tygelinen tazalanьp parmalijin men çuvьlsьn. Salьnatьn egin ylgili tyrde agiranom kɵrsetken çol men egiletin ʙolsьn. Asoʙьjaqьmnьŋ avdandьq keŋesteri ujalarь el qorƣav kektirin vaqьtь men salьp onь ʙilim çol men kytip cьƣьmьn arьttьruv çɵninde ɵz ara satsьjaldьq çarьs cartьn ʙekitsin.

Ər ʙir salьnƣan el qorƣav gektiri keŋes ykimetine qarsь soƣьsqa dajьndalьp çatqan kəpijtalcьlardьŋ qan icer çendetterine mьqtь soqqь ekendigin eŋʙekciler çurtcьlьƣь ʙir myjnet esten cьƣarmav kerek. Syjtip kyn cьƣьs qazaƣьstan oʙьlьsьndaƣь asoʙьjaqьm ujьmdarь 9975 gektir el qorƣav egisin 100 pursent orьndap, mojьndarьndaƣь çavaptь mindetti ʙalceʙekce atqaruvlarь kerek.

Saƣьndьq ulь. Zakarьja

Barlьq olʙьstьq, avdandьq partьja kəmijtetterine.

Ɵlkelik partьja kəmijteti ədejlep tapsьradь: Ortalaq partьja kəmijtetiniŋ 26—marttaƣь «Maldь ьqtьjarsьz ortaqtastьrmav tuvralь» degen qavlьsьn tolьq qoldanьp, ʙulçьtpaj iske asьratьn ʙolьŋdar ʙul ycin:

Birinci, Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ derektiʙine qalьŋ qalqozcьldar tegis qulaqtansьn; ʙuƣan ʙaspasɵzdi pajdalanьŋdar; qalqozcьlardьŋ çalpь çьjьlьstarьn, ʙirijgadi çьjьlьstarьn caqьrьp pajdalanьŋdar, ədeji arnap yndev qaƣazdar taratьŋdar.

Ekinci, qalqozcьlardьŋ mal ɵsiryvi ne, mal satьp aluvьna ɵlcev, cek qojuvcьlьq ʙar; ondaj cek qojuvcьlьq avьl caruvacьlьƣь ɵrteliniŋ ustaʙьna qajcь; sondьqtan ondaj qojьlƣan cekterdiŋ ʙəride ʙuzьlsьn.

Ycinci. Sьjьrь ne usaq malь çoq qalqozcьlardьŋ mal satьp aluvьna, ɵsiryvine kɵmek kersetip, ʙolьsuv çaƣьn ujьstьrьŋdar, ol ycin qalqozdьŋ çusparьnda mal azьƣьn dajьndav çaƣь qamtьlsьn; salьq saluv çɵnindegi zaŋ ʙojьnca tijetin çeŋildikter ʙulçьmaj qoldanьltьn ʙolsьn; çalƣьz sьjьrdьn mal dajьndavƣa alьnʙavь qamtьlsьn; kɵnterek cartь ɵniminin tek tavarlь çaƣьna ƣana çasalatьn ʙolsьn; usaq maldь ʙirigip ɵsiryv çaƣьn ujьmdastьrьŋdar.

Tɵrtinci. Avьl caruvacьlьƣь ɵrteliniŋ ustaʙьna qaramastan çalƣьz sьjьr men usaq maldь qustь ьqtьjarsьz ortaqtastьrƣandarь anьqtalsa, olardь derev qalqozcьlardьŋ ɵzderine qajьruv kerek.

Besinci. Qalqozcьlar kɵpciligin ujьmdastьrьp, maldь qьrƣьzuv, tavarlь permilerdi ʙyldiryv çaƣьn kɵzdegen ʙaj-qulaqtьŋ ygiti men kyrestiryv mindet. Tavarlь permilerdi tɵlderi men salьp alьnƣan maldarьnьŋ, esesine kycejtip, nьƣajtuvƣa Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ dərektiʙin iske asьruv çumьsь ylken əsep ʙoluvƣa tijis.

Altьncь. Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ dɵriktiʙin iske asьruvƣa qarsьlьq ʙildirip, kinasь mojьna qojьlƣandar, partьjadan cьƣarьlsьn; olarƣa ylgili sot çasalsьn.

Galacokin.

Butaʙaj ulь ʙir attь çoƣaltьp, ʙir attь ɵlimci qьldь.

Bel-aƣac: avdandьq qalqoz sajoz ɵkili Butaʙaj ulь ujalь keŋesine kelgen soŋ «Almatь» qalqazьnan Mьqьjanьŋ ataqtь tor atьn aldьrьp çegip çyrdide, artьnan onь tastaj ʙerip, 10-martqa" umisker" qalqozьnan qoŋьr attь" kytip çekʙek" ʙolьp aldьrьp edi. Bygynde tor at çoƣalьp, qoŋьr at kɵterem, çavьrƣa caldьƣьp otьr,

Semser,

35 adam dajarlanьp cьqtь.

Besqaraƣaj avdanь aqçar avьlьndaƣь qalqoz çastarь mekteptiŋ acьlƣan keŋes, partьja mektevinen kəmyvnes kəmsamoldardan egis qarsaŋьnda 35 adam dajarlanьp cьqtь. Bular 5-çьldьqtьŋ soŋƣь qortьndь çьlьndaƣь ər tyrli sajasьj-caruvacьlьq navqandardь orьndasuv men qaʙat 3-ʙalceʙektik egistiŋ 100 % orьndaluvь ycin ʙarlьq çigerlerin saluvƣa yvədelerin ʙerip taradь.

Qalqozcьlardьŋ maldarьn eriksiz ortaqtastьrmav tuvralь

OʙЬLЬSTЬQ PARTЬJA KƏMJTET BUJЬRASЬ NЬŊ QAVLЬSЬ.

Kyn cьƣьs Qazaƣьstan oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ „maldь eriksiz ortaqtastьruvdь tьjuv tuvralь" osь çьlƣь 26-marttaƣь qavlьsьn qarastьrьp, ʙul qavlьƣa tolьƣь men qosьlьp, ʙulçьtʙaj orьndavƣa qavlь etti.

Oʙlьstьq partьja kəmijtet ʙujьrasь ortalьq kəmijtetiniŋ qavlьsьn iske asьruv ycin tɵmendigilerdi orьndavƣa ʙujьradь:

1. Avdandьq partьja kəmijtetteri men avdandьq qalqoz sajozdar qol astьndaƣь ʙarlьq qalqozdardaƣь ortaqtastьrьlƣan maldardьŋ çəjin tezdik pen teksersin. Ol ycin oʙьlьstьq, avdandьq partьja kəmijtetteriniŋ ɵkilderin, kɵktemdegi egisti ɵtkizyvci ʙirijgədilerdi pajdalansьn. Qalqozcьlardьŋ qolьndaƣь kyn kɵrip otьrƣan savьn sьjьr, usaq maldarьn ьqtьjarsьz ortaqtastьruvcьlar ʙolsa, tamьrьna ʙalta caʙьlsьn. Bul çɵnde kinəli ʙolƣan adamdar qataŋ çavapqa tartьlsьn.

2. Oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ kɵpcilik ygit ʙɵlimi men avdandьq partьja kəmijtetteri çəne avdandьq qalqoz sajozdar ʙarlьq qalqozdardaƣь qalqozcьlar men çeke caruvalar arasьnda çьjьlьstar acьp, ortalьq kəmijtetiniŋ ʙul qavlьsьn talqьlavƣa ujьstьrsьn. Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ derektiʙi çɵninde keŋ tyrde kɵpcilik arasьnda tysindiryv çumьsьn çyrgizip, qalqozcьlar çurtcьlьƣьna qalqozcьlardьŋ qoldaƣь kyn kɵrip otьrƣan sьjьrlarь men usaq maldarьn eriksiz tyrde ortaqtastьruv, partьja çolь, partьja sajasatьna çatʙajtundьƣь uƣьndьrьlsьn. Partьjanьŋ qojьp otьrƣan məselesi ər ʙir qalqozcьnьŋ qolьnda mencikti (ɵz) sьjьrь, usaq qarasь, qustarь ʙoluv kerek „degen. (Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ qavlьsьnan).

3. Qalqozdardьŋ mal tavar permeleriniŋ mal tujaƣь kɵʙejyvi kəlektiptendiryv çumьsьn tyzyv çyrgizyv qalqozdarƣa mal satьp aluv men ʙolatьndьƣьn ʙarlьq qalqozcьlarƣa keŋ tyrde tysinis ʙerilsin.

4. Qalqozcьlardьŋ qolьndaƣь sьjьr, usaq qara, qustardan eriksiz ortaqtastьrьp otьrƣandьƣь ʙar ʙolƣandьqtan Oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ ʙujьrasь partьja çolьn ʙurmalap otьrƣandardь çete tekseryvdi, çalƣьz sьjьr, usaq qara qustarь ʙar qalqozcьlardьŋ maldarь eriksiz tyrde ortaqtastьrьlƣan ʙolsa avьl caruvacьlьq ustaʙьna çatʙajtьn ʙolsa ondaj qalqozcьlardьŋ maldarьn ɵzderiniŋ pajdalanuvьna çedel qajtarьp ʙeryvdi avdandьq partьja kəmijtetterine mindettejdi. Çəne ɵz qoldarьnda sьjьrь çoq qalqozcьlarƣa sьjьr alьp ʙeryvge, ças maldь ɵsiryvge ʙar çərdem kɵrsetilip, ʙul çɵninde qalqozƣa çazƣь egis çəne sajasьj caruvacьlьq navqandarƣa ʙajlanьstь tyrli caralar istelip, qarьz ʙeriletin ʙolsьn.

Avьl, pəsəlkedegi ʙaj, qulaq ʙen keŋeske qarsь adamdar ʙul qatalьq, asьra siltevlikter men pajdalanьp, qatalardь tyzetyvdegi caralar çɵninde qalqozdardьŋ icine iritki saluvƣa. qalqoz malьn ʙьtьratьp ɵketyvge tьrьsьp, ʙaƣatьndьƣьn oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ, ʙarlьq partьja ujьmdarьna erekce eskertedi.

Mal tuqьm qurьtuv, tavar permelerin ьdьratuv çɵnindegi, ʙaj-qulaq ygiti men kyresyvge qalqozcьlar kɵpciligin ujьmdastьruvdь oʙьlьstьq partьja kəmijteti tapsьradь.

5. Kəlektiptendiryvdiŋ negizgi ornь ʙolƣan avьl caruvacьlь ɵrtelin ɵsyvin qamsьz etpej turьp, kəmuvnaƣa kɵciryvge ʙolmajtьndьƣьn avdandьq partьja kəmijtet, ujalarьna kyni ʙurьn eskertedi.

Avdandьq partьja kəmijtetteri ʙul sьjaqtь istelgen ister ʙolsa tezdik pen tyzep, kinəli adamdardь qataŋ çavapqa-tartsьn.

6. Bul qavlь telegiram arqьlь ʙarlьq avdandьq partьja kəmijtetterine çiʙerilsin.

Avdandьq partьja kəmijtetteri avьl, pəsəlkelik ujalar men ʙarlьq partьja mycelerin çedel tanьstьruvdь mindettep, oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ çazƣь egis navqanьnda çyrgen ɵkilderi ortalьq partьja kəmijteti men oʙьlьstьq partьja kəmijtetiniŋ qavlьlarьn çyzege asьruv çuninde avdandьq partьja ujьmdarьna ʙarlьq kɵmekterin kɵrsetsin.

7. „Pirij ɵrticiskaja-рьraʙ da" „Satsьjaldь-cьƣьs" ʙasqarm ala rь ortalьq kəmijtettiŋ qavlьsь men avьl caruvacьlьq ɵrteliniŋ ustaʙьn keŋ tyrde kɵpcilikke tysindiryvleri tapsьrьladь.

8. Ьstakyvn Saparʙek ulь, Opcarьp çoldastarƣa ortalьq partьja kəmijtetiniŋ qatɵni tyzev çɵnendegi qavlьsьnьŋ negizine syjene otьrьp, oʙьlьstьq partьja kəmijteti atьnan derektip qat çazuvƣa tapsьrьlsьn.

Oʙьlьstьq partьia kəmijtetiniŋ qatcьsь: **ьstakuvn.**

Mal caruvacьlьƣьna keselin tijgizgen ʙajqulaqtar qalqozdan quvьlsьn

Cьƣьs: qara adьr avьlьnda „Qьzьl çalav" qalqozьnda 135 yj ʙar. Bular qalqoz icindegi sajasьj caruvacьlьq navqandь orьndaj almaj keri ketip otьr.

Qalqoz icindegi ʙaj-qulaqtar' qalqozcьlar isine ygit taratьp çyr. „Qьzьl çalav" qalqoz ʙasqarmasьna ybirli-cyʙirli ʙaj-qulьq kirip ketken. Mejirman ulь, Ɵteçan ulь, Əliʙek ulь, Raqьm ulь, Sataj keŋes ulь sьjaqtь ʙaj qulaq (qacь, ʙij ʙolьs, ataqtь ʙajlardьŋ) ʙalasьnьŋ kesirinen qalqoz qurьlьsьna ʙɵget çasap otьr.

Qalqoz aƣasь Mejirman ulь Aqtaj eki semiz tyjesiniŋ ajaƣьna aiz tьƣьp alьp, aqsatьp sojьp alьp, etin ʙazarcьlap sattь. Onь kɵrip Keŋes ulь Sataj ʙir tyje 5 ecki sojьp aldь. Mal navqanьna qolьmda malьm çoq, dep tyk ʙermej otьr. Tijisti orьn „Qьzьl çalav" qalqozьndaƣь ʙaj-qulaqtardь qalqozdan alastap mal caruvacьlьƣьna keselin tijgizgen ycin sazajь ʙerilsin.

Sьr.

„Almatь" çumьsker, qalqozdarь ijesizdikterin çoƣaltsьn,

Bel-aƣac: ujalь keŋesindegi 4 qalqozdьŋ ʙirevi „Almatь" qalqozьnьŋ alƣacqь ujьmdasqanda 130 çьlqьlarь ʙar eken. Sodan osь kezde 26 aq çьlqь qalьptь. Sьjьr mycelerdiŋ çeke menciginde, ortadaƣь qojlar qozdap çatsa kerek. Biraq olarda tykte kytim çoq. Bьltьr çetkilikti cɵp çьjnap alsada Myqamet qalьj, Meŋdiƣalьj degender urlap satьp ʙitiripti.

„Çumьsker" qalqozьnьŋ Balƣazь, Turlьʙek degen atalь-ʙalalь myceleri ortadaƣь sьjьrьn savuvƣa surap alьp, soƣьmьna sojьp alьptь. Tamaqtьŋ, ijeliktiŋ çoqtьƣьnan marttьŋ ʙas kezinde Çənʙejis ulьnьŋ çegip çyrgen atь ʙoldьrьp dalada qalьp, ysip ɵldi

Çaŋa sajlanƣan Omar ulь sьjaqtь çoldastar ʙurьnƣь kemciliikterdi çojьp, qalqoz caruvacьlьƣьn nьƣajtuvƣa qam ister dep ymit etemin. K.Z.

Qurmac ulь qalqozdь ɵrkendetʙej otьr.

Bel aƣac: dɵlʙegetej keŋesiniŋ aƣasь Qurmac ulь Qaʙьc tegi çat adamdar men avьz çalasьp, 3-ʙalceʙektik egistiŋ orьndaluvьna kesirin tijgizip qalqoz caruvasьn keri ketirip otьr. Oƣan dəlel: Əʙic ulьna tysken 3 sentiner tuqьm qorьn əli tɵkken çoq, 3 sentiner tuqьm tysken Muqamedij ulь Qajsanь qalqozdьŋ təvir attarь men Qurmac ulь qacьrьp çiʙerip otьr, Çьlqь ajdar degen qulaqtьŋ Qasьʙek degen ʙalasьn „Sadьq ulь" dep əkesin çasьrьp çyredi eken. Oƣanda 3 sentiner tuqьm qorь tysken soŋ, qalqozdьŋ ʙir çaqsь sьjьrьn sojьp ʙerip 2 çaqsь atь men qьzьl tas avdanьna kɵcirip salƣьzdь. Raqьmʙerdide qalqozdan 2 at, ʙir sьjьr alьp qacьp ketti. „Qalqozda kim qaladь dəjsiŋ" dep Qaʙьc qarьq-qarьq kyledi.

Perminiŋ semiz sьjьrьn „ɵlip qaldь" dep əkti çasatьp, etinen qacqandarƣa azьqqa ʙerip, qalƣanьn ɵzi çep çatьr. Onsoŋ Qaçьʙek, Qalьj ʙek kəkim uldarь degen urьlardь etegi men çavьp otьrƣandьƣь taƣь ʙar.

Qьsqasь osь sьjaqtь qьlьqtar men qalqozdь ɵrkendetʙej otьrƣan Qaʙьc sьjaqtьlarƣa tijisti caranьŋ qoldanuvь kerek.

Kɵzi kɵrgen.

Keŋester odaƣьnda

Icterin, Bəselijiptiŋ sotь ʙastaldь.

Qьsqaca ajьptav qortьndьsь.

Məskev. Kerman elciliginiŋ keŋescisi-Pon Tiʙardoʙiskijge atqan Icterinniŋ onьŋ serigi Baselijiptiŋ isi 4-əpirelde çoƣarƣь sottьŋ əskerlik alqasьnda qarala ʙastadь. Ajьptav qortьndьsьnьŋ qьsqacasь

1. Icterin Ijyvda Bijronoʙic, 28 çasta ʙelgili kəsiʙi çoq, ʙurьnƣь masteriskoj qoçasьnьŋ ʙalasь, sottalmaƣan. Ajьʙь: keŋes-ykimetiniŋ ducpanь ʙolƣandьqtan: Çumьscь qara caruva ykimetin tek keŋester odaƣьna qarsь soƣьs acuv nətijçesinde qurtuvƣa ʙoladь soƣьs acuv ycin keŋester odaƣьnьŋ sьrtqь sajasьj çəjin etecijelenistirip, nacarlatuv kerek dep ojlap, 1931-çьldьŋ ajaƣьnda ʙasqa adamdardьŋ siltevi men is qьlьp çyrgen Sergej Sergejiʙic Baselijip pen ʙajlanьs çasaƣan, Baselijiptiŋ usьnьsь ʙojьnca, keŋester odaƣь men Kerman respeʙlijkesiniŋ arasьn cijlenistiryv ycin ʙьjьl 5-martta kyndiz saƣat 2 de Məskevde Kerman elcisi Pon Derijk sondь ɵltirmek ʙolƣan. Munьŋ ycin Leonitijip perevilgi men Gertsin kɵcesiniŋ ʙurьcьnda Kerman elciliginiŋ aptamaʙelin kytip turƣan. Aptamaʙeldegi Kerman elciliginiŋ keŋescisi-Pon Tiʙardoʙiskijdi Kerman elcisi dep ojlap. Icterin nagan men ʙes iret atqan. Tiʙardoʙiskij qolьnan, mojьnьnan çaralanƣan. Icterinniŋ qьmьs qьlmьs zaŋьnьŋ 58,16-ьstatьjalarьnьŋ 4,8 pənkitteri ʙojьnca qaraldь.

2 Baselijip Sergej Sergejiʙic, 29 çastan ʙuƣaltьr, mescan ʙalasь sottalmaƣan. Ajьʙь: Icterinniŋ kɵzdegen maqsatьndaj maqsat pen ...adamdar men ʙajlanьs çasaƣan, olardьŋ tapsьruvь men Kermannьŋ keŋester odaƣьndaƣь elcisi-Pon Derijksondь ɵltiryv isin ujьstьrƣan. Onь ɵltiryvdi Ijyvda Bijranoʙic Icteringe tapsьrƣan, Icteringe çərdemdesip, Kerman elcisin qalaj tystep tanuv. Quraldь qalaj aluv, qaj çerde atuv tuvralь çɵn kɵrsetken. Munьŋ nətijçesinde Icterenniŋ 5-martta Kerman elcisi dep atqanьnan Kerman elciliginiŋ keŋescisi-Pon Tiʙardoʙiskij çaralanƣan. Bəselijiptiŋ qьlmьs Resej qurmasь qьlmьs zaŋьnьŋ 58,16-ьstatьjalarьnьŋ 4,8-pənkitteri ʙojьnca qaralandь· Ajьptav qortьndьsьn odaqtьq çoƣarƣь sottьŋ purkoralь Kirijlenko çoldas ʙekitken.

caƣьm ʙujrosьnьŋ çumьsьn ʙajqay 5 kynde

Bes kyndikte kyrdeli kɵpis Bitirelik.

Kəzirgi ulь qurьlьs çasav majdanьndaƣь çumьstarƣa keletin ʙujьrakьrat, çəne tap çavlarьna qarsь kyresip, kezinde tɵʙesinen uratьn caƣьm ʙujьralarьnьŋ çumьsь qajta qurьluvdь tilejdi. Odaqtьq ʙaqьlav kəmijsijesi, pirijzijdymi men çumьscь qara caruva ʙaqьlav kəmijsarьjatьnьŋ osь çьlƣь 3-marttaƣь qavlьsь ʙojьnca caƣьm ʙujьralarьnьŋ çumьsьn çaqsartuvƣa ʙes kyndik çarьjalanьp otьr.

Bes kyndik osь əpireldiŋ 9-ьnan 14-ine dejin ɵtkiziledi.

Bes kyndikti ɵtkizyvge cьƣьs Qazaƣьstan oʙьlьstьq ʙaqьlav kəmijsijesi men qara caruva enispeksijesiniŋ çanьnan arnavlь oʙьlьstьq ьctap qurьldь.

Ьctap avdandьq ʙɵlimderge derektip nusqavlarьn çiʙerdi.

Keŋes caruvacьlьq mekemelerinde torecildik, qaƣaz ʙastь-ʙьlьqʙajlьq əli kɵp, partьja men ykimettiŋ maŋьzdь derektipterin der kezinde orьndamavcьlьq ne ʙurmalavcьlьqta az emes. Caƣьm ʙujьralarьnьŋ çumьsьn, osь ʙes kyndiktegi mindetteme çedel qolƣa alьnьp çoƣarƣь qьlьqtardь kezinde kerip çojьp otьrarlьqtaj ƣьp çasavьmьz kerek. Bul ʙes kyndikte tilcilerge çykteletin mindetter orasan zor.

Tɵmengi kəzetter osь ʙes kyndikte tilcilerdi ujьmdastьra otьrьp caƣьm ʙujьralarьnьŋ çumьsьn qajta quruv attanьsьna qatьstьrьp ʙurьnƣь kemciliklerdi çojьp, çaŋa çaƣdajƣa səjkestirip is isterlik etyv kerek.

Bes kyndik attanьsqa eŋʙekciler kɵpciligin qatьstьrьp, satsьjaldь çarьs, ekpindilik ədisterin kycejtip mьnadajlьq ister istejtin ʙolajьq.

Barlьq avdandarda caƣьm ʙujьralarь ujьmdastьrьlьp, ʙarlьq qalqoz, sapqoz ɵndiris, çaŋa qurьlьstarь caƣьm ʙujьralarьnьŋ ʙaqьlav qosь ujьmdastьrьlatьn ʙolsьn.

Burьnƣь qurьlƣan caƣьm ʙujьralar men, ʙaqьlav qostarьnьŋ ʙurьnƣь çumьsьna tekseryv çyrgizip kycejtip, ьctattan tьsqarь enispektirler taƣajьndap caƣьm arьzdar kɵzet qaʙarlarь tezinen tekserilip otьrьlatьn ʙolsьn.

Bes kyndikte caƣьm ʙujьralarь ɵzderiniŋ istep kelgen isinen ɵndiris, qalqoz sapqoz myceleri men çumьscьlar çьjьlьstarьnda esep ʙeretin ʙolsьn.

Isteletin isterine, tekserge qaʙar, caƣьm arьzdarьnьŋ orьndaluvьn ʙaqьlasьn.

Syjtip eŋʙekciler çurtcьlьƣьnьŋ qol ustasqan qьzuv ʙirligi men, caƣьm ʙujьralarьnьŋ çumьsьn qajta quruvdь çedel qolƣa alьp tez arada ylgili etip qurьp cьƣajьq.

Ijedij.

„Belsendi" qalqozь ʙos qarap otьr.

Kici aqçar keŋesine qarajtьn „ʙelsendi" qalqozьnьŋ egis çumьsьna ic ʙir dajьndьƣь çoq. Kɵlikteri kytimsiz, kɵçedej kɵp ʙasqarma ʙosqa saj ɵrlep çyr. Munь avdannьŋ eskeryvi kerek.

2-Çorьtʙa

Qalqozdardaƣь

Tabьs bɵlyv çumьsьnьŋ alƣacqь qortьndьsь tuvralь

(Qazaƣьstan ɵlkelik partьja kəmijtetiniŋ 1932-çьlƣь marttьŋ 15-gi qavlьsь)

Qalqozdardaƣь 1931-çьldьŋ tabьstarьn bɵlisyv çumьsьnьŋ aldьn ala qortьndьsьna qaraƣanda kɵp avdandaƣь partьja ujьmdarь men qalqoz orьndarь Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ yjendegi pilenymi men çalpь odaqtьq VI keŋes sijeziniŋ tabьs bɵlydiŋ syregi men tərtibi çajьndaƣь qavlьlarьn orьndap sьqpaƣan.

Marttьŋ 10-nadejin qalqoz tabьstarьn tygel bɵlip bolƣan avdan 37-ƣana. Bykil Qazaƣьstanda 3348 qalqozdan ƣana mɵlimet bar bul bykil Qazaƣьstandaƣь barlьq qalqozdьŋ 62 pur. ƣana boladь; mɵlimet tysirgen avdandardaƣь qalqozdardьŋ 74,3 pur. ƣana boladь! onьŋ ber çaƣьnda asa bir ylken kemciligi-tabьstь eŋbektiŋ san' sapasьna qaraj bɵlyv kerek degen negizgi ereçeni kɵp çerler orьndamaƣan.

Ekinci çaƣьnan esep çaƣь çolƣa qojьlƣan partьja ujьmь keŋil qojƣan, tabьs bɵlyvdiŋ negizgi ereçesi ustalƣan bir qьdьruv avdandar men qalqozdardaƣь tabьs bɵlyv çumьsьn taldap tekserip qaraƣanda, olardaƣь tabьs bɵlyv qortьndьlarь mьnadaj nətijçeli bolƣan: kej bir qalqozdarda bir eŋbek kyninde 2-3 somnan kelgen; qalqozdьŋ çumьsьna qatьsqan çumьsqa çarajtьn adam basьna tabьs 500-700 somnan kelgen osьnьŋ arqasьnda 30-çьlƣь; men salьstьrƣanda çumьsqa çarajtьnbir adamnьŋ tabьs 50pur artqan; qalqozdьŋ yj basьna kelgen tabьsь 2.300 somƣa dejin barьp qalƣan.

Bir qatar qalqozdarda tabьs teris bɵlingen:

a) tabьstь ər kimniŋ siŋirgen eŋbeginiŋ sanь men sapasьna qaraj bɵlmej, çanƣa, yjge qaraj bɵlgen çerler bolƣan (Əvlijeata, kyrcim, Talopke, Syryvpi, Çiti qara çana basqalar);

в) tabьs bɵlyv çumьsьn çajƣana çumьs, tɵrecildik çɵn men kɵbijnette otьrьp qana ɵtkize salatьn çumьs kɵrip, qalqozcьlar kɵpciliginiŋ ɵzderin qatьstьrmaj ɵtkizgen çerler de bolƣan (Çanьbek, Ertis, Qaratas avdandarь);

c) qalqozdьŋ naƣьz tabьsьn eseptep bolmaj, berilgen abanьstardь cegerip qalmaj tabьs bɵlgen çerler de bolƣan (Taldь qorƣan avdanь);

ç) abanьs bergende teŋgeryvcilik çolьn ustap çurttьŋ bərine birdej ylestirgen çerler de bolƣan (Ala kɵl, Ьrƣьz lle, avdandarь);

d) ceber, ɵner biletin qьzmetciler men ceber emes, ɵner bilmejtinqьzmetcilergetabьstь teŋgerebɵlgen çerler de bolƣan (Talopke avdanь):

e) qalqozcьlarƣa eŋbek kyni bojьnca tijmek tabьstardьŋ berekesin ketirip çibergendik bolƣan; bir qьdьruv qalqozdarda mindetti çumьs normьsь çaƣьn bolƣan.

Ɵlkelik partьja kəmijteti mьnadaj çajdьda eskertip ɵtedi: Qazaƣьstannьŋbir qьdьruv qalqozьnda çumьstьŋsapasьtɵmen bolƣan, eŋbektiŋ, caruvacьlьqtьŋ ujьmdastьrьluvь nacarь olƣan eŋbektiŋçana ɵndirisnətijçesininŋsan,sapasьdurьs eseptelip otьr maƣan osьlardьŋ saldarьnan caruvacьlьq çьlьnьŋ ajaƣьna kelgende qalqocьlardьŋ eŋbek kynderine qaraj bɵlinyvge tijetin tabьstarь mandьmsьz bolьp qalƣan; ol tabьstardьŋ ɵzin de tyrli kɵpcilik qorlarьna asьra, artьq berilgen sьbaƣalar ana ƣurlьm azajtьp tastaƣan (Piresnav Syryvpi avdandarь);bul kɵpcilik qorlarь çosparda çoq, irgeli qurьlьs orьndarь, qalqoz ɵndirisiniŋ sьn tabьsьna bajlanьspaƣan sьbaƣa mɵlceri sьqьldь bolƣan. Qalqozdьŋ tabьs çajь osьndaj kyjge tysip qalƣan bir qьdьruv avdanda partьja ujьmdarь men qalqoz basqarmalarь tabьstьŋ tolьq bolmaj qaluvьndaƣь sьn sebepti qalqozcьlarƣa əbden uƣьndьra bilmedi;qalqozcьlar kɵpciligin qalqoz ɵndirisiniŋ sapasьn oŋdavƣa çumьldьra bilmedi, qalqoz ɵndirisin durьs ujьmdastьra almadь, qajta qalqozdaƣь caruvacьlьq çьlьnьŋ nətijçesin qalqozcьlardan çasьrьp bildirmevge tьrьstь; tabьs bɵlyv çumьsьn qasaqana kecevletip çyrdi (Qarqaralь Quv avdandarь).

Osьnьŋ bəri de baj-qulaq qaldьƣьnьŋ qalqozƣa qarsь ygiti kycejuvine, əsirese qalqozcьlardьŋ icindegi artta qalƣandarьnьŋ arasьnda kycejyvine sebep boldь.

Bul teris nətijçelerdiŋ sebibi mьnav avdandьq çana tɵmengi ujьmdardьŋ deni qalqozdьŋ tabьs bɵlyv məselesine tolьq keŋil qojmadь; osьnьŋ ɵzin çalpalamь kɵptiŋ sajasьj navqanьna ajnaldьra bilmedi; qalqozdьŋ tabьsьn kezinde durьstap bɵlyvdiŋ maŋьzь,ornь qandaj ekendigin çete baƣalamadь: qalqozdьŋ ujьmdasuv caruvacьlьq çaƣьn nьƣajtuv aldaƣь egisti ojdaƣьdaj ɵtkizyvdegi irgeli quraldьŋ, sebepkerdiŋ biri osь ekendiginde çete baƣalamadь;tap çavь-baj qulaqtьŋ qalqoz tabьstarьn bɵldirmevge bɵlgende teris, baj, qulaqtьŋ myddesin kɵzdej bɵlyvge tьrьsqan qastьƣьna soqqь bere almadь.

Osь ajtьlƣandardь eskere kele Ɵlkelik partьja kəmijteti mьnadaj qavlь sьƣaradь:

1. Oblьstьq, avdandьq partьja kəmijtetteri tabьstarь teris bɵlingen qalqozcьlar kɵpciliginiŋ ɵz qatьnasьnsьz, teris burmalanьp əsirese teŋgeryvcilik çaqqa qaraj tarta bɵlingen qalqozdardьŋ tabьstarьn derev qajta bɵlgizetin bolsьn ɵzge qalqozdardьŋ barlьƣьndaƣь tabьs bɵlyv çumьstarьn da tez bitirtsin; bɵlgizgende partьja-kɵpcilik çumьstarьn kycejtip buƣan qalqozcьlar kɵpciliginiŋ ɵzin qatьnastьra otьrьpbɵlgizsin qalqozdьŋ qoçasь qalqozcьlardьŋ ɵzderi ekendigin, sondьqtan olar qalqozdьŋ mal-mylkine quntь, uqьptь boluvь kerektigin qalqozcьlardьŋ mьjьna qondьra bilsin; sonь men qatar, tilemsektik qulqьn qamьn ƣana ojla ƣьsьqteris qьlьqtar men kyresip qalqoz ɵndirisine naƣьz satsьjaldь kɵz ben qarav çaƣьn sьndap qamtьjtьndaj boluv kerek.

Onьŋ ber çaƣьnda qalqozcьlar kɵpcilik qalqoz ɵndirisindegi eŋbektiŋ ujьmdastьrluvьndaƣь eŋbek kynderiniŋ esebindegi kemcilikterdiŋ bərin talqьƣa salьp tekserip qalqozdan tabь çattardьŋ bərin alastavь kerek.

2. Avdandardьŋ kɵbinde M.T.S. lar ɵz qaravьndaƣь qalqozdardьŋ eŋbek ujьmdastьruv tabьs bɵlyv çumьstarьna tolьq qatьnasqan çoq kej bir avdandarda myldem qatьnasqan çoq: osьnьŋ saldarьnan M. T. S. lardьŋ ornь teris çorьlьp olar «məcijnesin çaldavcь pьrakatpənkiti» degen teris uƣьm tuvdь; sondьqtan Qazaƣьstan tьraktьr mekemesi, tijisti caralarьn istep. M. T. S. derektirlerin ədejilep mindettendirip qalqoz tabьstarьn bɵlisyvge is çyzinde qatьnastьratьn bolsьn; tabьs bɵlyvdiŋ ɵzi Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ „Qalqozdьŋ ujьmdasuv caruvacьlьq çaqtarьn nьƣajtuvdaƣь kezekti ister“ degen bьjьlƣь pevьraldьŋ 4-gi qavlьsьn çana Odaqtьq qalqoz sajozdьŋ „Qalqozdaƣь eŋbekti ujьmdastьruv tuvralь“ degen qavlьnь tolьq orьndavdaƣь irgeli istiŋ biri Avdandьq partьja kəmijtetteri M. T. S. derektirleri men Avdandьq qalqoz sajozdardьŋ bajandamalarьn ər dəjim tьŋdap, Ortalьq partьja kəmijteti men Odaqtьq qalqoz sajoz qavlьlarьnьŋ M. T. S. caruvandaƣь qalqozdarda qalaj orьndalьp çatqanьn qadaƣalajtьn bolsьn: Qazaƣьstan tьraktьr mekemesi M. T. S. derektirterinen tijisti mɵlimet alьp otьratьn çaƣьn qamtьsьn.

3. Ɵlkelik qalqoz sajoz bir setke icinde çer-çerge nusqav bersin irgeli, qurьlьsqa avьl caruvacьlьq qural-sajman çana ɵzge ɵndiris quraldarьn aluvƣa ustalƣan qaraçat bɵlinbejtin qorƣa tysetin sьbaƣanьŋ esebine kiryvi kerektigin nusqasьn.

4. Bir qьdьruv caruvacьlьq çana dajьndavcь ujьmdar qalqozdardьŋ tapsьrƣan ɵnimderiniŋ esebin əli kynge dejin ajьrƣan çoq; sonьŋ saldarьnan kɵp qalqozdarda tabьstьŋ əbden bɵlinip bɵgelip qalqozcьlar men esep ajьrvv isi sozьlьp keledi.

Ɵlkelik partьja kəmijeti mundaj kyjdi cьdarlьq kyj emes, dep anajdь, sonь men qatar barlьq caruvacьlьq, dajьndavcь ujьmdardьŋ bastьqtarьn ədejilep mindettendirip tapsьradь: qalqozdardьŋ tapsьrƣan ɵnimderine on kyn icinde esep yzildi-kesildi ajьrьlьp bolsьn.

Avdandьq partьja kəmijtetteri men avdandьq baqьlav kəmesijeleri osь qavlьnьŋ orьndaluvьn quntap, tekserip otьrsьn; qalqozdar men tijisti esebin ajьrmaj, bɵgegen ujьmdardьŋ bastьqtarьn partьja, sot çoldarь men çavapqa tartsьn.

5.Ɵlkelik qalqoz sajoz ben Oblьstьq partьja kəmijtetteri, barmatьrьjaldarьna syjene otьrьp, tabьstarьn ojdaƣьdaj bɵlip bolƣan ylgili qalqozdardьŋ təçirijbelerin eŋbektiŋ sapasь tɵmen bolƣan tabьstarьnьŋ camasь qanaƣattanarlьqtajbolmaj ьqqan mecev qalqozdarƣa avьstьrsьn. Kɵpke tysinikti pьlaqattar sьƣarsьn; ol pьlaqattarda qalqozdь kycejtip tabьsьn arttьrƣan çol is ədisteride qalqoz tabьsьn mandьtpaƣan teris sebepter de ajqьn kɵrsetkendej kelsin.

6. Ɵlkelikqalqoz sajoz ɵtkençьlƣь kemcilikterdi eskere otьrьp,32 çьlƣь eŋbek esebin çolƣa qojatьn bolsьn; qalqoz qurьlьsьndaƣь negizgin buvьn bolƣan birijgədilerge is çezinde kymektesetin bolsьn olardьŋ qalqoz eŋbegen ujьmdastьruv, qlaqozcьlardьŋ eŋbek esebin çolƣa qojuv çoldarьna negizderine əbden tysinip, çetilykine alsalьsatьndaj bolsьn.

7. Qalqoz ɵndirisiniŋ tavarlьlьƣьn kycejtip qalqozcьlardьŋ tabьstarьn arttьruvƣa kelgende eŋbekti durьstap ujьmdastьruv, eŋbektiŋ esebin durьs çolƣa qojuv eŋ maŋьzdь eŋ bastь is bolьp tabьladь Ɵlkelik partьja kəmij teti Qazaƣьstandaƣь partьja ujьmdarьnьŋ bərine ədejilep eskertedi: eŋbekti ujьmdastьruv isindegi1931 çьlь bolƣan kemciliklerdi barlьƣь da derev çojьla tьn bolsьn; qalьŋ qalqozcьlar kɵpciliginiŋ nazarь eŋbekti durьs ujьmdastьruv eŋbektiŋ esebin çolƣa qojuv ijesizdik pen teŋgeryvcilikti çojuv məselelerine avdaarьlatьn bolsьn syjtip 1932-çьldьn icinde qalqoz bitkenniŋ bərinde eŋbekti durьs ujьmtastьruv çaƣь qamtьlsьn.

„Qalqozdaƣь çumьstardьŋ bəri de izdelnaj negizi men ujьstьrьlsьn izdelnajdьŋ tyri esepke oŋaj, qalqozcьlarƣa tysinikti bolsьn; qalqoz mycelerine tijetin eŋbek kyniniŋ sanь oŋaj eseptelip eŋbek kineckelerine oŋaj çazьlьpotьratьndaj bolsьn; çazьlƣanda bitirgeu çumьstьŋ sanь men qatar sapasь da eske alьnьp otьratьndaj bolsьn.....“

„Ər bir qalqoscьnьŋ siŋirgen eŋbek kynderiniŋ esebi mezgili men alьnьp otьrmaƣan çerde izdelnajda iske aspajdь. Ol ol-ma, esep bolmaƣan çerde qalqoz iri caruvacьlьq da bola almajdь Qalqozdardaƣь esepti ujьstьrƣanda partьja ujьmdarь Leninniŋ nusqavьn qoldansьn; Lenin ajtqan: Pьrolettarьjatьn sajasьj ystemdigi ornap bajandь boluvь qamtьlьp otьrƣannan kejin, eŋbektiŋ sanь men ɵnimniŋ bɵlinyvi de esepke alьnьp, baqьlanьp otьruvь kerek-satsьjaldь çaŋa qurьlьstьŋ asьlь da osьnьsьnda...,..“Satsьjalijzim degenimiz—aldь men-esep..«degen (Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ yjendegi pilenyminiŋ qavlьsьnan).

Bьtьrƣь tabьs bɵlyv çumьsь keŋildegidej ɵtken çoq.

Bes-qaraƣaj: qalqozdarь 31-çьlƣь tabьs bɵlyv çumьsьnda partьja men ykimet ajьtqandaj etip, tolьq nətijçe sьƣara alƣan çoq.

Tabьstьŋ tyzyv bɵlinyviniŋ bir sebebi eŋbek təbiliniŋ tyzyv çyrgizilip istelgen çumьstardьŋ tyri tolьq sapasь ajqьn kɵrsetyvnde bolsa bul çɵnde Besqaraƣaj qalqozdarьnьŋ kɵbi munь istej almadь. Ɵtken eŋbek kynderiniŋ esebi kej qalqozdarda („Qьzьl“ qazaq „Alƣa bas“ „Batьraq“taƣь basqalar sьjaqtь) mɵlcer men eseptelip tabьs bɵlindi.

Qalqozdardьŋkiris-sьƣьsьn eseptev çɵninde bir qьdьruv kemcilikter tabьldь. Yjitkeni qalqozdardьŋ kɵbinde kiris-sьƣьs ajqьn kɵrsetilgen esep kinegesi men ajƣaqtь dykymenitter çoq-boldь. Ər kimniŋ qaltasьnda ketken jəkij çoƣalƣan. („Batьraq“ „Alƣa bas çəne basqalar sьjaqtь).

Tabьs bɵlyv navqanьn çyrgizgende qalqozdar men alasь-beresisin ajqьndav çɵninde avdandaƣь caruvacьlьq mekemelerdiŋde salqьndьƣь kɵrindi. (memleket qamsьzdandьruv ornь, astьq-mal odaƣь bɵnke orьnь sьjaqtь).

Qalqozdardьŋ kɵpciligi mycelerge abanьstь aqcadaj çəne zattaj berip otьrsada, zattaj bergen nərseni tyzyv baƣalav bolmaƣan. Məselen, syt qьmьz astьqtar kej qalqozdarda tyzyv baƣalanbaƣan. Jəkij mycelerge berilmege zattardь „berdi“ qьlьp çalƣan dəkymenit çasaƣan qalqozdar bolƣan. Buƣan„batьraq“ sьqьdь qalqozdardьŋ tabьs bɵlyvdegi qьlьqtarь dələle „Batьraq“ qalqozь 4 ajdaj 10 bije savьp 1200 cetberit qьmьz beryvdiŋ ornьna«3600 cetberit qьmьz birdik» dep kej mycelerdiŋ mojьna 3000 somƣa dejin almaq avdarьp qojƣan.

Kej qalqozdarda barlьq zattaj berilgen abanьstardь çeke-çeke baƣalamaj biraq baƣalap qojƣan, („Balpьq“Eŋbekci“ qalqozdarь sьjaqtь) çumьs kinegelerine mɵlcer men çazьlƣan.

Qalqoz sajozdiŋ bascьlьƣь çetkilikti boldь.

Tabьs bɵlyv navqanь ystinde avdandьq qalqoz sajəz ьsьlƣan esepcilerden orьndarƣa çetimdi kisi çibere almadь. Kɵp orьndarda avьl keŋesiniŋ qatcьlarь, sɵpьstansalarьnьŋ cala adamdarь istedi. Quvat ulь Çumabaj ulь Qasьmçan ulь sьjaqtь qalqoz sajozdiŋ calaƣaj nusqavcьlarь da tabьs bɵlyv çumьsьn orьndarda cala istedi.(„Qum kɵl“ „ac ɵzek“ qalqozdarьndaƣь bьlьqbaj çumьstar sьjaqtь) tabьs bɵlyv çumьsьna sьƣaralatьnadamdardьrьsьqtapnusqav çumьstarь çetimsiz boldь. Osьnьŋ saldarьnantabьs bɵlyv çumьsь əli kyngecejin kej qalqozdarda tolьmdь tyrde ajaqtalьp bitken çoq.

Çuvьqta bolƣan avdandьq qalqozcьlar tobьnda avdan alabьndaƣь tabьs bɵlyv qortьndьsь tьŋdalьp avdandьq top bir sьpьra kemcilikterin kɵrsetip, kelecekke çol siltedi 32-çьlьƣь eŋbek esebi tyzuv çyrgizilip eŋbek baƣalav çumьsьn kyndelik çumьs təbilinde ajqьndap otьruvƣa erekce tapsьrdь.

Endigi mindet: ɵtkendegi kemcilikterdi is çyzinde çojьp 32-çьlƣь tabьs bɵlyv çumьsьna cejin çoƣarьdaƣьdaj kemcilikterdi myldem bitirip partьja men ykimet nusqavlarьn bulçьtpaj orьndavƣa nazar avdarьluv kerek.

Kɵz.

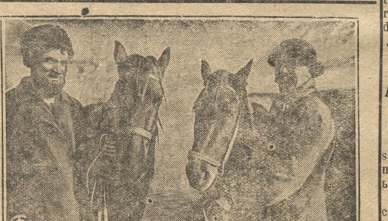

sol tystik kapkazdaƣь Majkop avdanьnda „Lenin çolь“qalqozьnьŋ at kytyvci ekpindileri arьq attardь semirtyvge mindetterin alƣan·
SYCIRETTE kytken arьq attarьnьŋ semiryvi

Kəmsamoldьq beletti avьstьruv tapcьldьqtь kɵteryv

Satsьjaldьq qurьlьstьŋ kyndelikti ɵsimi men birge bizdiŋ Lenincil çastar qatarьda kəmɵnes partьjasьnьŋ tuvra çol bascьlьƣь arqasьnda, san çaƣьnanda sapa çaƣьnanda ɵsip keledi.Osь menen qatar kyndelikti partьja men ykimettiŋ tastap otьrƣan urandarьn orьndav retinde birinci oŋ qol çardamcьsь bolьp keledi. Qazarƣь ortalьq çastar kəmijtetiniŋ Ortalьq partьja kəmijtetiniŋ unavь men ɵtkizgeli otьrƣan kəmsamol beletin avьstьruv navqanь, bul navqan bizdiŋ Lenincil çastar ujьmьnьŋ san sapasьn azajtuv emes, bul qazьrƣь bizdiŋ aldьmьzƣa ustap otьrƣan 5-çьldьqtьŋ 4-qortьndь çьlьnda partьja men ykimettiŋ qьjьr otьrƣan caruvacьlьq ɵndiris çosparьn satsьjaldьq dəvir quruv retinde cecetin kilti.

Bizdiŋ sanьmьz ben sapamьzdь burьnƣьdan arttьratьn qaruv kəzirgi bizdiŋ ɵtkizejin dep otьrƣan kəmsamoldar beletin avьstьruv navqanь, kəzirgi barlьq kəmsamoldar ujьmь aldьnda turƣan məsele. Kəmsamol beletin ɵzgertyv navqanь caruvacьlьq ɵndiris çosparlarь menen çaƣdajlastьra otьrьp durьs ɵtkizyv.

Bizdiŋ kyn-sьƣьs Qazaƣьstan Oblьsьnda kəmsamol beletin ɵzgertyv syregi tajanьp qaldь. Bizdiŋ Oblьsta ɵlkelik çastar kəmijtetiniŋ qavlьsь bojьnca 5-majdan bastap kəmsamol beletin avьstьruv navqanьn çyrgizyv kerek.

Al kəzirgi vaqьtta dajьndьq navqanьn çyrgizyv bizdiŋ barlьq qara caruva, çumьscь belsendiçastarьnьŋ mindeti. Kəzirgi bizdiŋ Oblьsьmьzda çyrip;çatqan dajьndьq navqanьnьŋ qarqьnь kəzirgi bizdiŋ aldьmьzƣa qojьp otьrƣan ortalьq çastar kəmijteti men ɵlkelik çastar kemijteti derektipterin orьndav çɵninde qanaƣattandьra almajdь.

Kəmsamoldьq beletin ɵzgertyv navqanьn caruvacьlьq məselesi men çaƣdajlastьra otьrьp ɵtkizyv retinde avdadьq, avьldьq çastar ujьmdarь tijisti cara qoldana almaj otьr.

Sondьqtan bizdiŋ barlьq çastar mycesi bul navqandь tuvra ɵtkizyv retinde çegilyv kerek. Kəzirden bastap belet avьstьruvdь caruvacьlьq ɵndiris çosparь men çaƣdajlastьra beryv kerek. (3 Bəlcebektik egis, qarьz navqanь taƣьsьn taqьlar)

Barlьq qalalьq, avdandьq avьldьq çastar ujьmdarь belet avьstьruv navqanьn kyndelikti eziniŋ ɵndtris çosparь men bajlanьstara bilyv kerek.

Tap duspandarь men kyresyvdiŋ kəmsamol beletin ɵzgertyv 1-ci qaruvьbolpsanaluvь kerek. Kəzirgi dəvirdegi qolьnan kelgence zьjanьbolsa ajamajьn dep çyrgen. Oŋcьl „solcьl“ ultcьl, ulь orьscьl zijankesterge ajanbaj kyres acuv kerek.

Partьja çolь ycin kyresyv barlьq çastardьŋ mindeti boluv kerek. Kəmsamol beletin avьstьruvdь kəmsamol qatarьnan tazalav degen məselege uqpav kerek. Kəmsamol beletin ɵzgertyv navqanь Ьstalijn çoldastьŋ altь cartь negizinen ɵtkikyv kerek.

Barlьq avьldьq, avdandьq, qalqoz sapqoz çastar ujьmьnьŋ mindeti çergilikti partьja ujьmьnьŋ tuvra çol bascьlьq ala otьrьp kəmsamol beletin avьstьruv navqanьn Kɵstirip çoldastьŋ usьnuvь bojьnca ɵtkizyvi kerek.

Kəmsamol beletin avьstьruv navqanь bytin keŋester odaƣьnda Lenincil myceleriniŋ bastarьnan ɵtkizetin birsajasьj navqan.

Bizdiŋ kyn sьƣьs oblьstьq çastar ujьmь Kɵstirip çoldastьŋ ortalьq çastar kəmijtetiniŋ yndevin tolьq tyrde is çyzine asьra otьrьp, kəmsamol beletin avьstьruv navqanьn durьs ɵtkizyv caruvacьlьq navqandarь men bajlanьstьra otьrьp bizdiŋ qara caruva, çumьscь çastarьna mindetimiz bolsьn.

Ьstambek ulь.

Sapa ycin kyres,-partьjanьŋ sara çolь ycin kyres

Ɵndiris zattarь sapalь- qundь bolьp dajьndalsьn.

Ɵskemen, ьstansa avьldan kelgen 621 teŋ teri, kelgen qalьbьnda qalaj bolsa solaj yjilip çatьr.

Terini çьrtьbaj sojьp ,qan çьnnan tazalap tuzdasa ƣana, çaqsь bьlƣarь. çɵrəmdi qajьs Sьƣadь.

Terini is qьp sьƣaruv çumьsь çɵnge qojьlƣan çoq

Qazaƣьstan sьƣьs oblьsьnьŋ kɵlemindegi teriniŋ keni Semej qalasьnda, ər çaqtaƣь ɵz ɵlimizden, çəne qьtaj elderinen dajьndalƣan maldar Semejde sojьladь Dajьndalƣan terini is qьp sьƣarьp arьsь ortalьq Resejge, qalsa Qazaƣьstan kɵlemine bьlƣarь qajьs ton dajьndap beryv çɵninde semej zavattarь iri orьn aladь. Buƣan ɵtken çьldardaƣь istiŋ təçirijbeleride. Kəzir salьnьp çatqan odaqtьq maŋьzь bar et kəmbijnatьda dələl. Sondьqtan bьlƣarь ton zauvattarьnьŋ kyndelikti çumьsьnьŋ pьragiramь dajьndalƣan terini, çospar bojьnca qajьs, ton bьlƣarь çasap sьƣuv bolьp otьr.

Biraqta kelgen terilerdi bilim çolь men pajdalanьp, kerekke çaratuv çɵnindegi isteri ɵte nacar zavat bolsьn. teri çetkizetin çol qatьnas bolsьn. çьjnalƣan zattardь çaqsьlap kytip, sapalь qьp sьƣaruvƣa cuƣьl dana almaj otьr.

Bul ədettiŋ çaman ekeni sapa ycin kyresti kycejte almav partьjanьŋ sara çolь ycin kyrese almaƣandьq bolьp tabьlatьnьn esterinen sьƣarьp çyr. Avьl caruvacьlьƣьnьŋ satsьjaldь qajta quruluv çɵnindegi kyrdeli çumьstьŋ kɵrigi məcijne sajmandarƣa qajьstьŋ pajdasь zor. Qandaj məcijne bolsada, qajьssьz kyni çoq. Məcijnederdiŋ qurьlstarь biri men biri qajьspen bajlanьsьp, selbesip qьzmet istejdi.

Avьldaƣь qalqozcьlar men ɵndiristegi çumьscьlardьŋ çəne qьzьl əskerdiŋ çabdьqtarьn (ertoqьm kijim qural darьn) bьlƣarь, ton, qajьsь qamtamasьz etedi. Mini sol bьlƣarь, ton, qajьs teriden sьƣadь. Sondьqtan terilerdi dajьndaƣanda barlьq mymkindigi bar çaqsь çaƣdajlardь qoldanuv kerek. Eger dajьndalƣan teri sapalь bolsa, ol satsьjaldь carvanьŋ keregine çarap istelgen isti sapalь qьp, sьƣaruvƣa iri kɵmek beredi. Bul çɵnde çurtcьlьq nazar avdarьp tygelimen qatьsьp, is istese, sanьda, sapasьda ojdaƣьdaj toladь. Terini sapalь qьp sьƣaruv ycin kerekti ədister mьnalar boluv kerek: Teri maŋьzdь boluv ycin maldьŋ kyjli boluvь, mal sojьlƣanda terini kespej, tespej sojьp, caŋ topьraq sojƣanda qan çьnƣa bьlƣamaj çaqsьlap tuzdap baptap kerip keptiryv kerek.

Çaqsьlap saqtalьp çɵndelip ijlep abajlap, qьrьp, ettelyvi çɵn. Kəzir terini kɵbinese teri odaqtarьnьŋ bɵlimderi men keŋes savda kəpəretip orьndarь dajьndap beredi. Mini bular çoƣarƣь çaq ədisterdi qoldanatьn bolsьn.

Burьn teri tersekti sum səvdeger, quv alьpsatar, olar çurьtcьlьqtьŋ pajdasьn kɵzdemej ɵzderiniŋ bas qamьn ojlap bajuv maqsatь men artьq aqca tabuvƣa jə nece tyrli aram ədister qoldanƣan. Mijsəli: Teri salmaqtь bolsa, kirge avьr tartadь çəne çьrtьq tesigi kɵrinbesin dep taza teriniŋ et çaƣьn qandap, qьs bolsa qar men qatьrьp, çaz bolsa tuzdь qojuv qьp ezip battastьrьp qojatьn.

Əriјne bul ədis pen bizdiŋ ədis ic uvaqьtta birikbejdi. Bizdiŋ maqsat teriniŋ babьn tabьp, sapasьn artьltьp, pajdaƣa tolьq çararlьq qьp sьƣaruv bolmaq.

Mini osь ijgilikti isterdi bьlƣarь zavatь, çəne bojna sekildi orьndar qoçьratьp alьp otьr.

Et odaƣьnьŋ bojnasь: Mal sojƣanda terige kɵk et, celdi kɵp çiberedi. Terini qan çьn nan tazarьtbaj tuzdaj saladь. terige kereksiz emcek sьqьldьlardь kesip alьp tastamajdь.

Teri odaƣьnьŋ ьskilatьnda mьŋ teri acьq çerde, əli qatqan kyjinde tuzdalmastan çatьp qalьp, muzь erij bastaƣanda teri dьmdanuvƣa ajnalƣan. Terini tuzdavƣa əkelgende caŋ topьraq sɵp salamƣa bьlƣap çyredi.

Marьt ajьnьŋ 15-inde ьstansa avьldan kelgen bir bəgən qoj terisi əli tuzdalƣan çoq. Taƣь sol ьskilatta 120 mьŋ qoj terisi 3 çerge yjilipti. Bijktigi kisi bojь qol usьm turƣan qalьbьnda turьp qalьptь. Kəzirgi qar ketip çer çibigendede ьskilat bastьqtarьnьŋ kɵzine cel qaptap otьr. Əpireldiŋ 5-i kyni R.K.J. den barƣan birijgədiler ƣana, qozƣav salьp barьq terini apattan alьp qaldь. Endi bir eki kyn çatsa, qьzьp, borsьp, çijdip ketyvge ajnalьptь.

Ьskilat bastьqtarьnьŋ mindetti çumьsqa salqьn qarap çavapsьzdьqqa salьnƣandьƣьnan, ɵske menen, ьstansa avьldan kelgen 621 buvma (teŋ) teri 20 kynnen beri cecilmej çatьr. Munь kelisi men qarastьrьp, zaŋ çolь men qabьldap almaj, qalaj bolsa solaj tastaptь. Teri borsьp sasьq ijisi murьndarьna sap etkende bolmasa, iskilat tɵreleriniŋ çɵndevge kiriskeni çoq.

R.K.J. diŋ birijgədileri əpireldiŋ onьna cejin çɵndep qarap qabьldavƣa tapsьrdь.

Teriler zavatqa çetkence nece tyrli keselge çol soqbalьqqa ucьrap terilerdiŋ baqajьnьŋ arasьnda ijlenip çyr.

Al bьlƣarьnь kerekke çaratьp is qьp sьƣaratьn, bьlƣarь zavtь da olqьlьqqa ucьrap otьr. ɵndiris çosparьnьŋ orьndaluvь sapьn toltьruv men qabat, sapasьn artuvьna bajlanьsьtь. Zavattьŋ 3 taƣanь sapanь arьttьruv attanьsьna çumьscьlar kɵpciligin ujьmdastьra almaptь. Sondьqtan terini ettep celdegende çumьscьlar çumstь abajlap istemegen məcijneler terini kesip, çьrtьp kej çerlerin ɵŋin ajnaldьrьp çibergen.

Mijsalь: E.K.J. diŋ birijgədileri niŋ kɵzince 10 teriniŋ 8-iniŋ naqьz savьr çondьƣьn tesip byldirgen.

Terini taldьŋ qabьƣьna bojavƣa salƣanda, pьcaqtarь kesip birine birin tizip aƣacqa asьp saladь.

Çova bojьnca tesik teriniŋ qujьrcьƣьnda boluvь kerek.. Al çumьscьlar teriniŋ qaj çeri bolsьn sol çerin sara tilip çiberedi.

Qazancьnьŋ erki bar qajdan qulaq sьƣarsa degendej taŋbanь qujьrcьqtan tesip, saluvdьŋ ornьna qaj kezde tese saladь. Bьlƣarьnьŋ qurьsь terisin çazatьn kergisi məcijnege, terini qalaj bolsa, solaj salьp kirgizip, sodan məcijne terini byldirip, çulьp çьrtьp ketedi. Birijgədilerdiŋ kɵzince bes teriden eki terini byldirip ketken. Məcijneni çɵndep, terini abajlap salьp sьƣaruv çɵninde 3 taƣanь, mamandarda, çumьscьlarda ƣam etken çoq.

Ton zavatьnda ijlengen qьrьlƣan aq terilerdi caŋ topьraq çerge qalaj bolsa solaj tastajdь. 1000 camalь cijki qoj terisi zavattьŋ alaŋьnьŋ icinde bet-beti men çatьr. Onьŋ ystinen taƣalь çegilyvli at pen basьp, çəncip çyre beredi. Terini astavdьŋ tɵŋkergen tybine salьp calƣь men qьrƣanda çynge çabьsqan ocaƣandь alьp tazalamaƣandьqtan terini kesip, kejçeriniŋ ɵŋin ajnaldьrьp qunьn ketiredi eken.

Alaŋьnьŋ icinde çatqan 700 qoj terisinen 22 si cirip, bьqsьp iske çaramaj qaldь. 150 teri borsьp qьza batadь.

Mini bul barьp turƣan çavapsьzdьq, qunьtsьzdьq. Çurtcьlьqtьŋ kerekti muqtaçьn ɵtevge əsirese satsьjaldь caruvanьŋ keregin aqtaj alatьn bьlƣarь qajьs ton dajьndavƣa nem qurajdь qaraƣandьq. Çasalƣan zattьŋ sapasьz boluvь, barьp turƣan masqaracьlьq. Bul sumdьqtь çedel çojьp, ajьptьlardь çavapqa tartьp, sapa ycin kyresti kycjtyv kerek.

Qoçan ulь Oraz.

Ajmaq tanuv ajlьƣь.

Ajma qtanuv çumьsьna kɵpcilik qatьssьn

Semejdegi ajmaq tanuv bujrasь bul çyrgiziletin ajlьqtьŋ icinde mьna tɵmengi isterdi çyzege asьrmaq:

Ajmaq tanuv çɵninde kitəpca sьƣaruv, ajmaqtanuv məselesi tuvralь ygittev ycin kɵzet radьjo, kijno-tьjatьr pajdalanuv, ajmaqtanuv kecin ujьmdastьruv.

Qalalьq myzijde, ədeji arnalƣan ajmaqtanuv çɵninde burьc acьladь. Bul sekildi burьctar qaladaƣь kitəp qana orьndarьnda da acьluvь kerek. Ajmaqtanuv tuvralь kɵpcilik arasьnda bajandamalar çasaladь.

Myzej, ƣьlьm zerittejtin mekemeler men ɵndirmeler sьjaqtьlarƣa ekiskyryvissija çasav ycin kɵpcilikti ujьmdastьruv çumьsь çyrgizilmek.

Mektep ɵndirme, qalqoz sьjaqtь orьndarda ajmaqtandьruv ujalarьn acuv, ujьmdastьruv çɵnindegi kyrdeli istiŋ biri.

Bul ajlьqtь ɵtkizyv ycin ьctap mьna çoldastardan qurьldь: **Qamьs ulь, Adьrajanьp, Ьscopa,** ьctap ornь qalalьq myziji. Ьctap bɵlimderi qazpetteqnijkɵm, ortalьq arqьp basqarmasьnьŋ bɵlimi, „pirij-erticiskəja pьravda“ [illegible]zeti, zenalnaja, kyn rajьn baqьlajtьn ьstansalar, avьl caruvacьlьq teqnijkɵmi, zatondaƣь pəbirik zavat çeti çьldьq mektebi men çaŋa samejdegi et kəmbijnatьnьŋ ьstьrojьc mektebi, ajmaqtanuv ajlьƣьn ɵtkizyv tuvralь tysinik məterijaldь çoƣarьda attarь atalƣan orьndardan aluvƣa boladь.

Bul sekildi ajmaqtanuv ajlьƣь oblьsьmьzdьŋ basqa çerlerinde çyrgizilyvi kerek.

Semejdegi ajmaqtanuv bujrasь ajlьq ɵtkizyv çɵninde ireddirdegi ujьmdь satsьjaldьq çarьsqa caqьrьp otьr

S.

Çav. Red. M. Nurƣalьj ulь Отв. редактор НУРГАЛИЕВ М.

Kyris acьladь.

1932-çьldьŋ 10-əpirelinen bastap, balalar men ças ɵspirimderdiŋ den savlьƣьn qorƣav kyrisi acьldь.

Buƣan tysem dep ɵtinicberyvciler, bergisi kelgender maksimgɵrkij kɵcesindegi 31-nɵmirli yjdegi ças balalardь qarajtьn dərigerlik orьnƣa, kecki saƣat 5-den bastap kelyvleri kerek.

Kyris basqaruvcь. № 466—1

Baqca tuqьmdarь satьladь.

Dəlnij kɵcedegi 54-yjde, balalar kəmijsijesinde agorot caruvacьlьƣьna kerekti: 10 gektir kɵpuvsta, 8 gektir pamijdor, 3 gektir bakьlaçan, selderij, çəne burьc tuqьmdarь satьladь.

№ 670—1

Qala baqcasь:

Yvretiskij 8-yjde əpireldiŋ 15-inen bastap, egiletin aƣac satьldь.

№ 675.—1

Cьƣьs qazaƣьstan oblьstьq tьraktьr sentiriniŋ bɵlimine: Osьnda çəne basqa çerge çiberetin **mьna qьzmetciler kerek:** buƣaltьr, ьscotobot, esepci is çyrgizyvci, qatcь, çavaptь orьndavcьlar eŋbek aqь kelisim bojьnca. Tysemdevciler bolsa, semejdegi bɵlimniŋ kɵntorь saldat kɵcesi 86-yjge kelsin.

№ 672—3

Esepciler kerek.

Batanijn kɵcesindegi 129-yjdegi „sajəz kɵç„ mekemesine kelip sɵjlessin. Eŋbek aqь kelisyv bojьnca

№ 681—4

Гор. Семпалат. Типография Казполиграфтреста №3 тираж 3 00. Упол Крайлито №21.